

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	10
-----------------------------	----

CAPITOLUL I. CURRICULUM PREȘCOLAR – CADRU GENERAL DE DEZVOLTARE ȘI EDUCAȚIE TIMPURIE (*Valerica Anghelache*)

I.1. Domenii de dezvoltare - domenii experiențiale în educația timpurie.....	13
I.2. Structura și conținutul curriculumului pentru educația timpurie.....	26
I.2.1. Planul de învățământ.....	26
I.2.1.1. Jocuri și activități didactice alese.....	29
I.2.1.2. Activități pe domenii experiențiale.....	30
I.2.1.3. Activități de dezvoltare personală.....	31
I.2.2. Programa activităților din grădiniță.....	33
I.3. Caracteristicile reformei curriculare în învățământul preșcolar.....	36
<i>Referințe bibliografice</i>	37

CAPITOLUL II. OBIECTIVELE PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCATIV DIN GRĂDINIȚĂ (*Aurora Adina Colomeischi*)

II.1. Conceptul de obiectiv educațional.....	39
II.2. Tipologia obiectivelor educaționale.....	41
II.3. Obiective specifice ale domeniilor de conținut.....	47
II.4. Operaționalizarea obiectivelor.....	50
<i>Referințe bibliografice</i>	57

CAPITOLUL III. CONȚINUTURILE PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCATIV DIN GRĂDINIȚĂ (*Valerica Anghelache*)

III.1. Problematika conținuturilor activităților din grădiniță: concept, criterii de selecție, cerințe minimale.....	58
III.2. Analiza domeniilor de conținut.....	65
III.2.1. Domeniul Limbă și comunicare.....	66
III.2.2. Domeniul Științe.....	67
III.2.3. Domeniul Om și societate.....	68
III.2.4. Domeniul Estetic și creativ.....	69
III.2.5. Domeniul Psihomotric.....	70
III.3. Relația conținuturi - domenii de dezvoltare.....	71
<i>Referințe bibliografice</i>	76

CAPITOLUL IV. FORME DE ORGANIZARE A PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN GRĂDINIȚĂ (*Elena Seghedin*)

IV.1. Forma de organizare a procesului de învățământ.	
Concept și corelații necesare	78
IV.2. Activitatea de învățare – formă specifică de realizare a obiectivelor educaționale în grădinița de copii	82
IV.3. Activitățile de învățare dirijată: caracteristici, obiective, exigențe.....	87
IV.4. Jocurile și activitățile la alegere.....	88
IV.5. Activitățile extracurriculare.....	89
IV.6. Organizarea grupei de copii în cadrul activităților zilnice.	
Aspecte psihopedagogice și ergonomice privind organizarea grupei de copii	89
<i>Referințe bibliografice</i>	91

CAPITOLUL V. JOCUL – ACTIVITATE FUNDAMENTALĂ ÎN GRĂDINIȚĂ (*Iuliana Petronela Barna*)

V.1. Conceptul de joc	93
V.2. Funcțiile jocului în grădiniță.....	94
V.3. Tipologii și interpretări ale jocului.	97
V.4. Valențe formative ale jocului didactic	102
V.5. Aspecte specifice desfășurării jocurilor didactice în grădiniță	103
V.6. Materiale utilizate în jocurile desfășurate în grădiniță.	
Jucăria și semnificația ei	107
<i>Referințe bibliografice</i>	109

CAPITOLUL VI. VALORIFICAREA JOCULUI DIDACTIC ÎN ACTIVITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE DIN GRĂDINIȚĂ

(*Carmen Alexandrache, Iuliana Petronela Barna, Mihaela Carmen Baroni*)

VI.1. Jocul didactic în activitățile de educare a limbajului.....	111
VI.2. Jocul didactic în activitățile matematice.....	114
VI.3. Jocul didactic în activitățile de cunoaștere a mediului	122
VI.4. Jocul didactic în activitățile de educație pentru societate.....	125
VI.5. Jocul didactic în activitățile psihomotrice.....	131
<i>Referințe bibliografice</i>	134

CAPITOLUL VII. METODOLOGIA PROCESULUI INSTRUCTIV-EDUCATIV DIN GRĂDINIȚĂ (*Gianina - Ana Massari*)

VII.1. Metode, tehnici și procedee folosite în cadrul diferitelor tipuri de activități de învățare.....	136
VII.1.1. Delimitări conceptuale.....	136

VII.1.2. Clasificarea metodelor de instruire	138
VII.1.3. Descrierea metodelor de instruire. Particularități pentru învățământul preșcolar.	140
VII.2. Mijloace didactice specifice activităților de învățare cu preșcolarii și modalități de optimizare a situațiilor de învățare prin intermediul acestora	174
<i>Referințe bibliografice</i>	201

CAPITOLUL VIII. PROIECTAREA DIDACTICĂ ÎN GRĂDINIȚĂ. ABORDARE DIN PERSPECTIVA NOULUI CURRICULUM

(Valerica Anghelache)

VIII.1. Perspective de analiză a proiectării didactice	203
VIII.2. Niveluri ale proiectării didactice. Documente curriculare specifice	205
VIII.3. Etapele proiectării didactice.....	213
VIII.4. Proiectarea didactică integrată: argumente, particularități.....	214
<i>Referințe bibliografice</i>	222

CAPITOLUL IX. SPECIFICUL EVALUĂRII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR (Liliana Măță)

IX.1. Conceptul de evaluare	223
IX.2. Metode, tehnici și instrumente de evaluare a rezultatelor și progreselor în învățare ale copilului preșcolar	226
IX.3. Proiectarea și interpretarea probelor de evaluare în învățământul preșcolar. Valorificarea rezultatelor evaluărilor	235
IX.4. Strategii specifice de evaluare/autoevaluare individuală și de grup	240
<i>Referințe bibliografice</i>	242

CAPITOLUL X. MEDIUL EDUCAȚIONAL AL GRĂDINIȚEI

(Gianina – Ana Massari)

X.1. Teorii și practici referitoare la spațiul educațional în educația timpurie.	244
X.2. Caracteristici ale mediului educațional din grădiniță.....	254
X.3. Ambianța psiho-relațională în grădiniță. Relația dintre copil, grup și mediul ambiental.....	268
<i>Referințe bibliografice</i>	269

CAPITOLUL XI. STIMULAREA POTENȚIALULUI CREATIV AL PREȘCOLARILOR ÎN CADRUL ACTIVITĂȚILOR DIN GRĂDINIȚĂ

(Cristina- Corina Bențea)

XI.1. Perspective în înțelegerea fenomenului creativității.....	271
---	-----

XI.2. Factori care condiționează creativitatea	272
XI.3. Factori inhibitori în manifestarea creativității	275
XI.4. Specificul manifestării creativității la vârsta preșcolară	277
XI.5. Stimularea creativității la vârsta preșcolară	285
<i>Referințe bibliografice</i>	292

CAPITOLUL XII. VALENȚE FORMATIVE ALE ALTERNATIVELOR EDUCAȚIONALE (*Venera-Mihaela Cojocariu*)

XII.1. Ce sunt alternativele educaționale?	293
XII.2. Caracteristicile principalelor alternative educaționale în grădiniță	297
XII.2.1. Alternativa Step by Step	297
XII.2.2. Alternativa Waldorf	302
XII.2.3. Alternativa/metoda Montessori	306
XII.2.4. Alternativa Freinet	311
XII.2.5. Alternativa Jena	314
XII.3. Raportul tradițional – alternativ în grădiniță	317
<i>Referințe bibliografice</i>	318

CAPITOLUL XIII. PREGĂTIREA COPILULUI PENTRU INTEGRAREA OPTIMĂ ÎN ACTIVITĂȚILE DE TIP ȘCOLAR (*Cristina-Corina Bențea*)

XIII.1. Delimitări conceptuale: maturitate școlară, aptitudine pentru școlaritate, pregătire pentru școală	322
XIII.2. Domenii de dezvoltare a copilului – aspecte specifice	324
XIII.3. Variații în dezvoltarea psihică a copilului și aptitudinii pentru școlaritate – factori determinanți, trasee de dezvoltare	329
XIII.4. Dinamica motivației în trecerea de la grădiniță la școală	333
XIII.5. Rolul familiei în integrarea copilului în activitățile de tip școlar	335
<i>Referințe bibliografice</i>	338

CAPITOLUL XIV. COPIII CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE (CES) ÎN SERVICIILE DE EDUCAȚIE TIMPURIE (*Alois Gherguț*)

XIV.1. Educația integrată și incluzivă în serviciile de educație timpurie	339
XIV.2. Relația grădiniței cu familia și comunitatea	347
XIV.3. Colaborarea cu părinții și cu alte categorii profesionale de sprijin	354
<i>Referințe bibliografice</i>	362

CAPITOLUL XV. MODALITĂȚI DE IMPLICARE A COMUNITĂȚII ÎN SPRIJINIREA ACTULUI EDUCAȚIONAL DIN GRĂDINIȚĂ (*Liliana Măță*)

XV.1. Relația grădiniță-familie-comunitate	364
--	-----

XV.2. Parteneriatul – fundament comun de acțiune.....	368
XV.3. Parteneriate viabile între grădiniță, familie și comunitate	371
XV.4. Strategii de cooperare și colaborare	373
XV.5. Practici și programe educaționale desfășurate la nivelul grădiniței pentru implicarea comunității	377
<i>Referințe bibliografice</i>	380
 Anexe	 382

Cuvânt înainte

Preșcolăritatea, sau a doua copilărie cum o numesc psihologii, reprezintă o etapă complexă și fascinantă în evoluția copilului, permanent surprinzătoare, marcată de schimbări cantitative și calitative în plan fizic, cognitiv, socio-afectiv și comportamental. Cunoașterea acesteia, în întreaga sa complexitate, este impusă de necesitatea respectării profilului psihosocial al copilului la această vârstă, corelării nevoilor și aspirațiilor familiei în raport cu procesul educativ și articularea acestora cu cerințele învățământului preșcolar.

Privită din această perspectivă, educația preșcolară, ca demers intenționat și sistematic, circumscrie un ansamblu de influențe, acțiuni și activități cu valențe formative și instructive menite a valorifica dinamica transformărilor ce au loc în planul personalității copilului în intervalul 3-6/7 ani. Două sunt variabilele fundamentale pe care se centrează demersul instructiv la această vârstă: preșcolarul și educatorul. Preșcolarul, privit ca subiect central și activ al propriei dezvoltări, capabil să acceadă la realitatea înconjurătoare prin observare, exersare și explorare directă, în conformitate cu interesele și disponibilitățile sale intelectuale. Educatorul, privit prin prisma competențelor sale profesionale, a capacității de construire a unor experiențe formative și de cunoaștere adaptate nivelului de dezvoltare a preșcolarului, de manageriere a activităților de învățare din grădiniță. Acestui ultim aspect merită să-i acordăm o atenție deosebită, cu atât mai mult cu cât el are implicații profunde asupra evoluției copilului.

Cadrul paradigmatic și acțional al educației preșcolare la acest moment este conturat prin revizuirea politicilor educaționale care valorifică actualele tendințe europene în domeniu, subliniind ca necesitate reconsiderarea importanței educației timpurii, în general, și a preșcolărității, în mod special, ca etapă în formarea și dezvoltarea completă și coerentă a copilului, precum și prin reanalizarea finalităților și a specificului învățării la vârsta preșcolărității. Aceste tendințe au generat schimbări consistente în ceea ce privește managementul activităților din grădiniță, așezând astfel educatorul în fața unor noi provocări.

Actualul curriculum pentru învățământul preșcolar ilustrează în mod elocvent aceste tendințe, bunele practici (constituite prin valorificarea și îmbogățirea celor existente, dar și prin punerea în lumină a creativității formatorilor din acest domeniu), dar și dificultățile inerente în proiectarea, organizarea și desfășurarea activităților de învățare din grădiniță. Prin conținuturile și activitățile pe care le propune, actualul curriculum pentru învățământul preșcolar oferă copilului șansa unei adaptări firești la cerințele ulterioare ale școlii, prin interconexiunea pe care o realizează cu disciplinele școlare din ciclul primar, valorificând potențialul intelectual și nevoile acestuia.

Noua structură a curriculumului, tipologia diferită a activităților de învățare din grădiniță, corelarea conținuturilor instruirii cu domeniile de dezvoltare și experiențiale ale preșcolarului, proiectarea integrată, abordarea jocului didactic din perspectiva proiectării integrate, reconsiderarea metodelor specifice de instruire și evaluare, stimularea creativității preșcolarului și pregătirea acestuia pentru școală, cunoașterea particularităților preșcolarilor cu cerințe educative speciale, valorificarea mediului educațional al grădiniței, precum și a parteneriatului cu comunitatea etc. reprezintă o mică parte din vasta problematică ce particularizează activitățile instructiv-educative din învățământul preșcolar. În egală măsură, acestea constituie și principalele teme pe care se focalizează volumul de față, analizate într-o manieră specializată de către experți psihopedagogi și didacticieni.

Din această perspectivă, volumul își propune să detalieze fiecare dintre topicile enumerate, oferind în același timp exemple concrete privind abordarea practică a acestor elemente de conținut. În acest sens, mulțumim cadrelor didactice din învățământul preșcolar care au susținut efortul nostru de exemplificare a unor elemente de conținut cu puternice accente practice. Autorii implicați în elaborarea acestei lucrări își propun astfel depășirea cadrului strict teoretizant și racordarea teoriilor la bunele practici educaționale, identificate inclusiv în spațiul european. Dincolo de aceste considerente, putem evidenția argumente suplimentare, de ordin științific și pragmatic. Astfel, din perspectivă științifică, volumul detaliază teme distincte, actuale, ce depășesc cadrul filosofic și general al pedagogiei preșcolară. De asemenea, din punct de vedere pragmatic, volumul poate fi considerat o premieră prin abordarea unitară, din perspectivă practic-aplicativă, a unui corpus de teme referitoare la didactica generală a activităților din grădiniță.

Volumul de față este structurat pe baza programelor în vigoare pentru definitivat și grade didactice, adresându-se astfel cadrelor didactice din învățământul preșcolar care se pregătesc pentru concursurile de obținere a gradelor didactice în învățământ, educatoarelor care doresc să-și perfecționeze demersul didactic în conformitate cu actualele exigențe în domeniu, tuturor studenților – viitori profesori pentru învățământul preșcolar – de la specializările de profil din universități, părinților, care pot înțelege importanța și particularitățile demersului didactic din grădinițe, decidenților chemați să gestioneze politicile educaționale în domeniu, precum și tuturor celor interesați de specificul și cerințele învățământului preșcolar.

Prin propunerile tematice și, în mod deosebit, prin orientarea practică a demersului investigativ, considerăm că volumul se poate constitui ca un instrument eficace pentru mai buna gestionare metodică a activităților instructiv-educative desfășurate în grădiniță.

Autorii

Octombrie, 2016